

Datum: 12.03. 2025.

Broj: 02-06-1027

STRUČNI NADZOR, PISMENO TESTIRANJE I SNIMANJE INTERVJUA – PRIJEDLOZI ZA FER I PRAVEDNO ZAPOŠLJAVANJE

Sarajevo, 12. mart 2025. godine – Snimanje intervjuja, obavezna pismeno testiranje svih kandidata uz korištenje naprednog softvera za odabir pitanja, stručan i nezavistan nadzor cjelokupnog toka konkursa, te obaveza javnog prezentovanja izvještaja o sprovedenom konkursu, neki su od ključnih prijedloga za pravičan i transparentan proces zapošljavanja u javnom sektoru koji predlaže Transparency International u Bosni i Hercegovini (TI BiH).

Zapošljavanje je oblast u kojoj se građani najčešće susreću sa korupcijom, što pokazuju i podaci TI BiH Centra za pružanje besplatne pravne pomoći, koji je od 2011. godine postupao u 2936 slučaja po prijavama građana, od kojih se čak [1191 odnosi na državnu upravu](#), pretežno zapošljavanje. Rasprostranjenost nepotizma, favorizovanja politički povezanih kandidata i manjak transparentnosti utiče na to da gotovo četiri petine građana Bosne i Hercegovine (78,6%) vjeruje da se [do posla u javnom sektoru dolazi "preko veze"](#).

„Procesi zapošljavanja u javnom sektoru prečesto su pod političkom kontrolom, kriterijumi se tumače selektivno, a unaprijed se znaju kandidati koji su privilegovani. Takvo stanje pogoduje političkoj manipulaciji i podupire zarobljenu državu - u kojoj se institucije koriste za stranačke interese, umjesto za interese građana,“ poručeno je sa konferencije **Fer i transparentno zapošljavanje** koju je TI BiH organizovao u sklopu projekta „Sprečavanje zarobljavanja institucija i javnih resursa (CERC)“ koji se provodi uz podršku Vlade Ujedinjenog Kraljevstva kroz program *UK International Development*.

Upravo iz tog razloga, TI BiH je predložio novi model nadzora nad konkursnim procedurama u javnom sektoru, koji bi bio povjeren nezavisnim tijelima kao što su uredi za borbu protiv korupcije, a koji bi bili zaduženi za izbor, obuku i nadzor rada supervizora u zapošljavanju. Ovaj mehanizam supervizije bi trebao biti institucionaliziran kroz Uredbe o prijemu u radni odnos kantonalnih ministarstva za rad, uz osiguranje adekvatnih obuka i osposobljavanja supervizora kako bi se osigurala njihov stručnost.

Osim supervizije, predloženo je uvođenje strože i pravednije konkursne procedure kroz obavezno pismeno testiranje, korištenje pitanja generisanih neposredno prije ispita putem softverskog rješenja, te obavezno video snimanje, kako bi se osiguralo objektivno i nepristrasno ocjenjivanje ali i nadzor svih faza.

Takođe, predviđeno je da izvještaji supervizora o sprovedenim procedurama budu javno dostupni, omogućavajući javnosti dodatni nivo kontrole, dok bi se kandidatima pružila mogućnost direktne komunikacije sa supervizorima za prijavu eventualnih nepravilnosti u procesu zapošljavanja. Na kraju,

i možda najvažnije, prijedlog predviđa jasne obaveze kako supervizora da izvijeste o uočenim nepravilnostima, tako i institucija u smislu postupanja po nalazima supervizora.

Supervizija u zapošljavanju je ranije primjenjivana u Kantonu Sarajevo, ali je ukinut 2024. godine. Iako je pokazala određene manjkavosti u samoj svojoj postavci i primjeni, pokazala je da supervizori sprečavaju nepravilnosti u ranoj fazi - prije nego što se iste razviju u ozbiljne zloupotrebe.

„Supervizori su uticali na veći oprez komisija, korekciju grešaka u hodu i stvaranje atmosfere odgovornosti. Njihovo prisustvo smanjilo je mogućnost za manipulaciju, dok su kandidati imali dodatni kanal za prijavu sumnji. Iako je mehanizam ukinut 2024., analize jasno pokazuju da je njegov potencijal bio mnogo veći,“ pokazala je analiza koju je TI BiH predstavio na konferenciji.

Predloženi mehanizam supervizije nije samo administrativni alat - on je institucionalni odgovor na sistemski problem korupcije u zapošljavanju. Kroz transparentnost, nezavisnost i javnu odgovornost, ovaj model može postati temelj za pravednije zapošljavanje, umanjiti korupcijske rizike i smanjiti prostor za političku kontrolu nad zapošljavanjem u javnom sektoru.

Stoga je Transparency International u BiH pozvao vlade i uputiće im zvanične inicijative da bez odlaganja usvoje uredbe kojima bi se institucionalizirao mehanizam nadzora u zapošljavanju i uspostavili jasni standardi transparentnosti, objektivnosti i odgovornosti u konkursnim procedurama.